

Endometrioza w różnych okresach życia

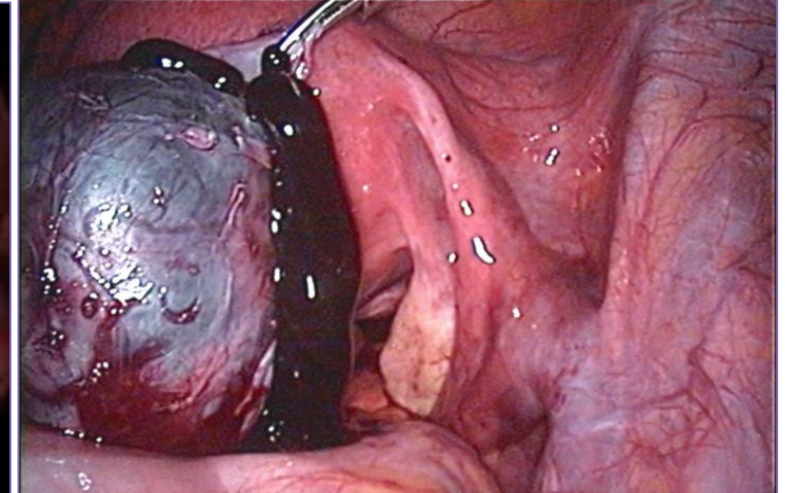
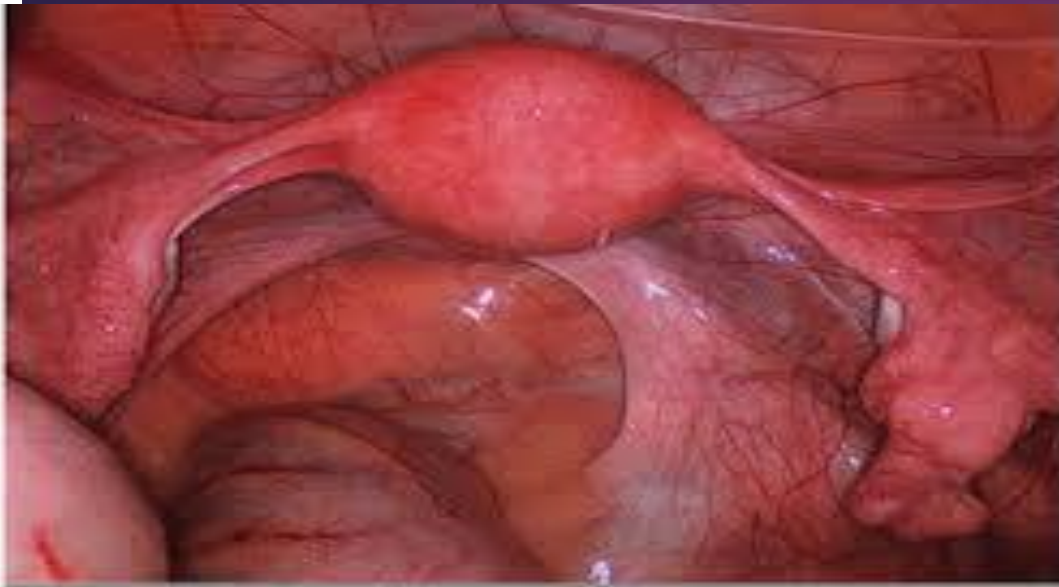
DR HAB. N. MED. RAFAŁ RZEPKA, PROF. UZ
KATEDRA GINEKOLOGII I POŁOŻNICTWA
UNIWERSYTET ZIELONOGÓRSKI

Endometrioza

- ▶ Zależna od estrogenów choroba charakteryzująca się występowaniem poza jamą macicy aktywnej tkanki gruczołowej macicy powodująca:
  - ▶ Przewlekły stan zapalny miednicy
  - ▶ Przewlekłe dolegliwości bólowe jamy brzusznej
  - ▶ Ograniczenie płodności

- ▶ Trzy postaci
  - ▶ Endometrioza powierzchowna
  - ▶ Torbiele endometrialne
  - ▶ Endometrioza głęboka

Hickey et al. 2014

Endometrioza w laparoskopii

Epidemiologia

- ▶ 10-20% Kobiet w wieku rozrodczym
- ▶ Kobiety z problemami z zajściem w ciążę - 40%
- ▶ Kobiety z przewlekłym bólem brzucha – 50%

- ▶ Przebieg podobny do choroby nowotworowej
  - ▶ Progresja
  - ▶ Inwazja podścieliska
  - ▶ Zależność od hormonów
  - ▶ Miejscowa inwazja i przerzuty

Endometrioza - przyczyny

- ▶ *Sampson JA. Am J Pathol. 1927 Mar; 3(2):93-110.43*
  - ▶ Wsteczne miesiączkowanie 90% populacji kobiet
  - ▶ Częstość endometriozy 10-20% populacji kobiet

DLACZEGO?

- ▶ Czynniki angiogenne VEGF
- ▶ Cytokiny prozapalne i chemokiny – ponad 30 substancji
- ▶ Czynniki hormonalne – E, P, aromataza

Nastolatki

- ▶ Mam bardzo bolesne miesiączki
- ▶ Odczuwam ból w czasie współżycia
- ▶ Mam bardzo bolesne jajczkowanie

▶ MATKA

- ▶ Córeczko typowo pierwsze miesiączki bolą
- ▶ Na początku współżycie bywa bolesne
- ▶ Jesteś szczupła, ja też w twoim wieku czułam jajczkowanie

▶ LEKARZ

- ▶ Należy przeprowadzić badanie ginekologiczne, pobrać cytologię i wykonać badanie USG
- ▶ Ma Pani tyłozgiętą macicę, a wtedy często miesiączki są bolesne, współżycie również
- ▶ W badaniu USG nic złego nie stwierdzam
- ▶ Proponuję antykoncepcję wtedy dolegliwości się zmniejszą

Obrazy USG

- ▶ Torbiel endometrialna jajnika

- ▶ DIE – endometrioza głębokonaciekająca

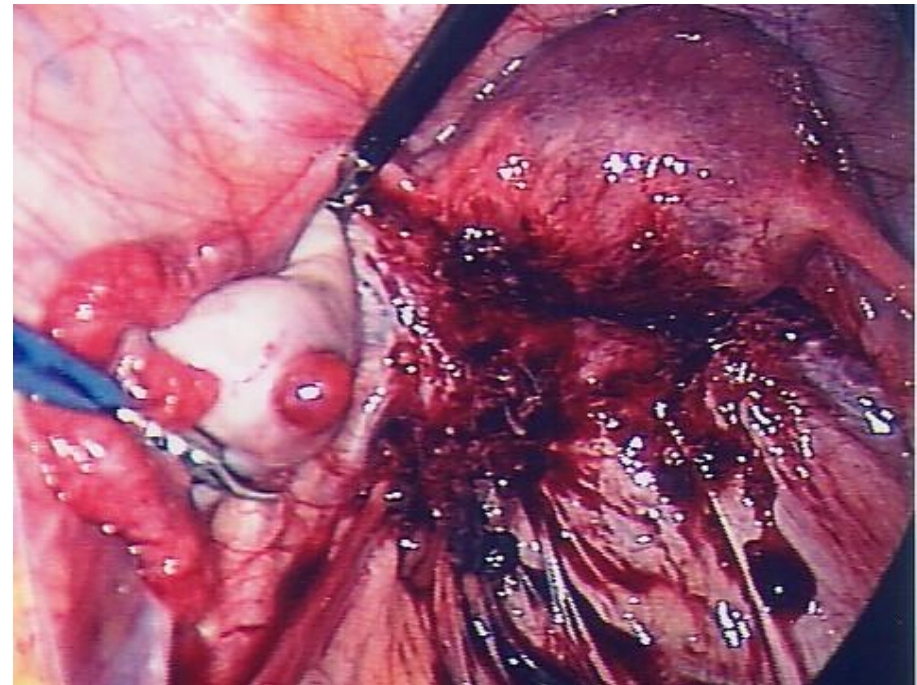

Laparoskopia

- ▶ Torbiel endometrialna jajnika

- ▶ DIE – endometrioza głębokonaciekająca

Okres rozrodczy

- ▶ Od dwóch lat z mężem nie możemy zajść w ciążę
- ▶ Miesiączkuję regularnie, boli mnie brzuch w czasie miesiączki
- ▶ Od kiedy pamiętam miesiączki były bolesne
- ▶ Od czasu do czasu odczuwam ból w czasie oddawania stolca

▶ LEKARZ

- ▶ Należy przeprowadzić badania hormonalne w kierunku niepłodności
- ▶ Ma Pani tyłozgiętą macicę, a wtedy trochę trudniej zajść w ciążę
- ▶ W badaniu USG nic złego nie stwierdzam
- ▶ W badaniach hormonalnych bez odchyleń
- ▶ Musimy zbadać nasienie męża
- ▶ Musimy wykonać badanie HSG
- ▶ W badaniu HSG ma Pani drożne jajowody – przyczyna niepłodności jest nieznaną
- ▶ W badaniu HSG jajowody są niedrożne proponuję laparoskopię

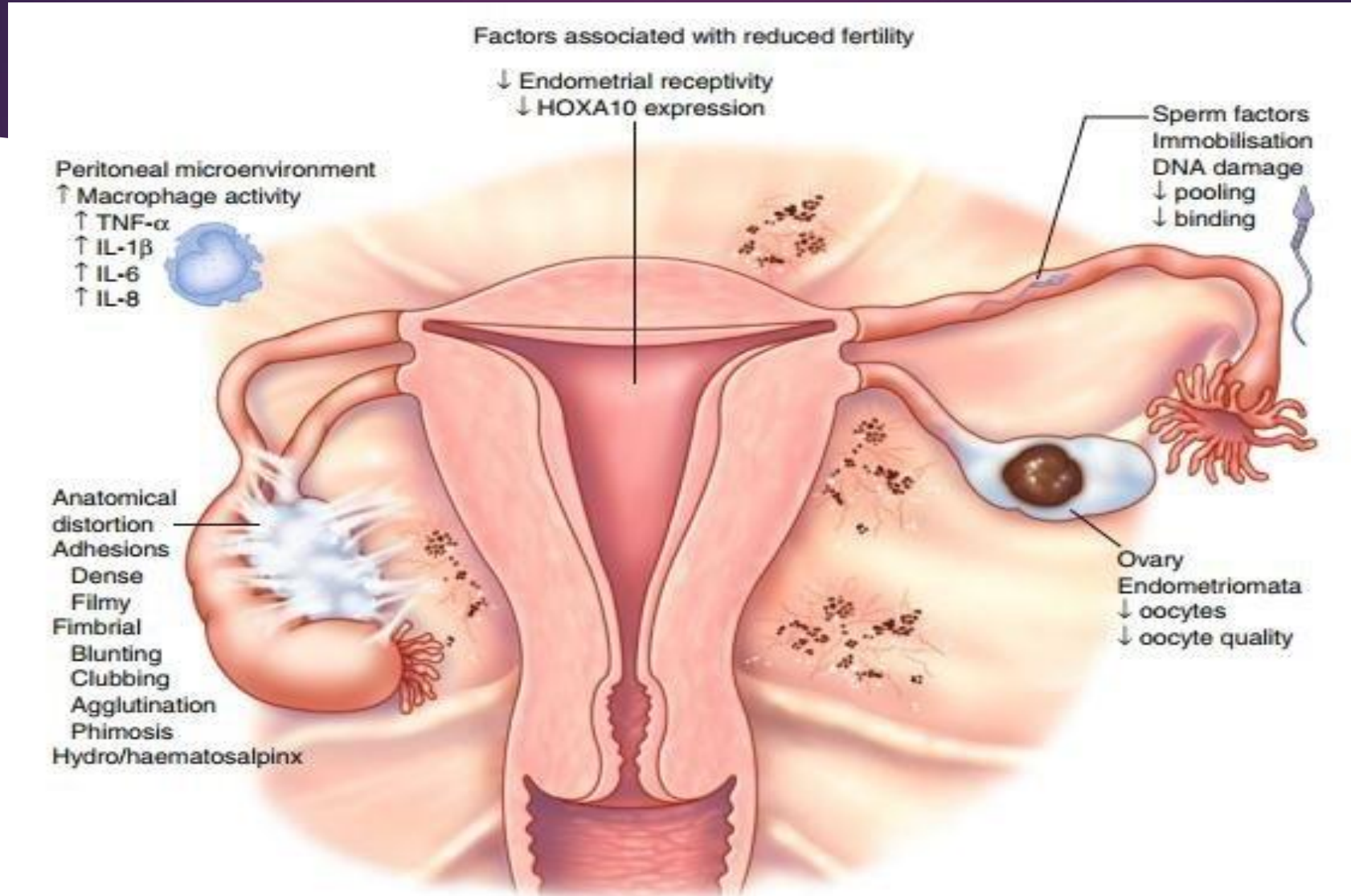
Okres rozrodczy

- ▶ 30 – 50% kobiet z endometriozą ma kłopoty z uzyskaniem ciąży
- ▶ Ważna przyczyna ograniczenia płodności to operacje torbieli endometrialnych jajnika
- ▶ Usuwanie torbieli jajnika nie poprawia wyników in vitro
- ▶ Duże torbiele endometrialne jajnika należy usuwać, aby umożliwić zabieg in vitro
- ▶ Odraczenie procedury IVF zmniejsza szansę powodzenia

▶ Park HJ et al. *Obstet Gynecol Sci.* 2019 Jan;62(1):1-10

Płodność a endometrioza

Jestem po 40 i mam dość

- ▶ Całe życie zwijam się z bólu w czasie miesiączki
  - ▶ Jestem wiecznie na tabletkach p-bólowych
  - ▶ Mam kłopoty z mężem, kłopoty w pracy
  - ▶ Chodzę po wszystkich lekarzach – neurolog, neurochirurg, gastrolog, urolog i nikt nie może mi pomóc
  - ▶ Operowałam się ginekologicznie już 5x
  - ▶ Co 2 miesiące karetka wiezie mnie na SOR z powodu bólu
  - ▶ Biorę od 2 lat leki na depresję
  - ▶ Odwiedziłam 10 szpitali w Polsce i nikt mi nie pomógł
  - ▶ Ostatnio jak w Klinice otworzono mi brzuch to doktor powiedział że już mnie nie wolno więcej operować
- ▶ **Lekarz w Polsce**
    - ▶ Bardzo mi przykro, ale ja również Pani nie pomogę
    - ▶ Lekarz w Anglii w USA, w Niemczech
    - ▶ W naszych krajach stworzono Centra Leczenia Endometriozy głębokiej i tam uzyska Pani pomoc
    - ▶ Trzeba Panią operować, operacja polega na
      - ▶ 1. usunięciu macicy z przydatkami
      - ▶ 2. wypreparowaniu i uwolnieniu moczowodów
      - ▶ 3. Usunięciu fragmentu uszkodzonego pęcherza moczowego
      - ▶ Wypreparowaniu i usunięciu fragmentu odbytnicy
      - ▶ Goleniu odbytnicy

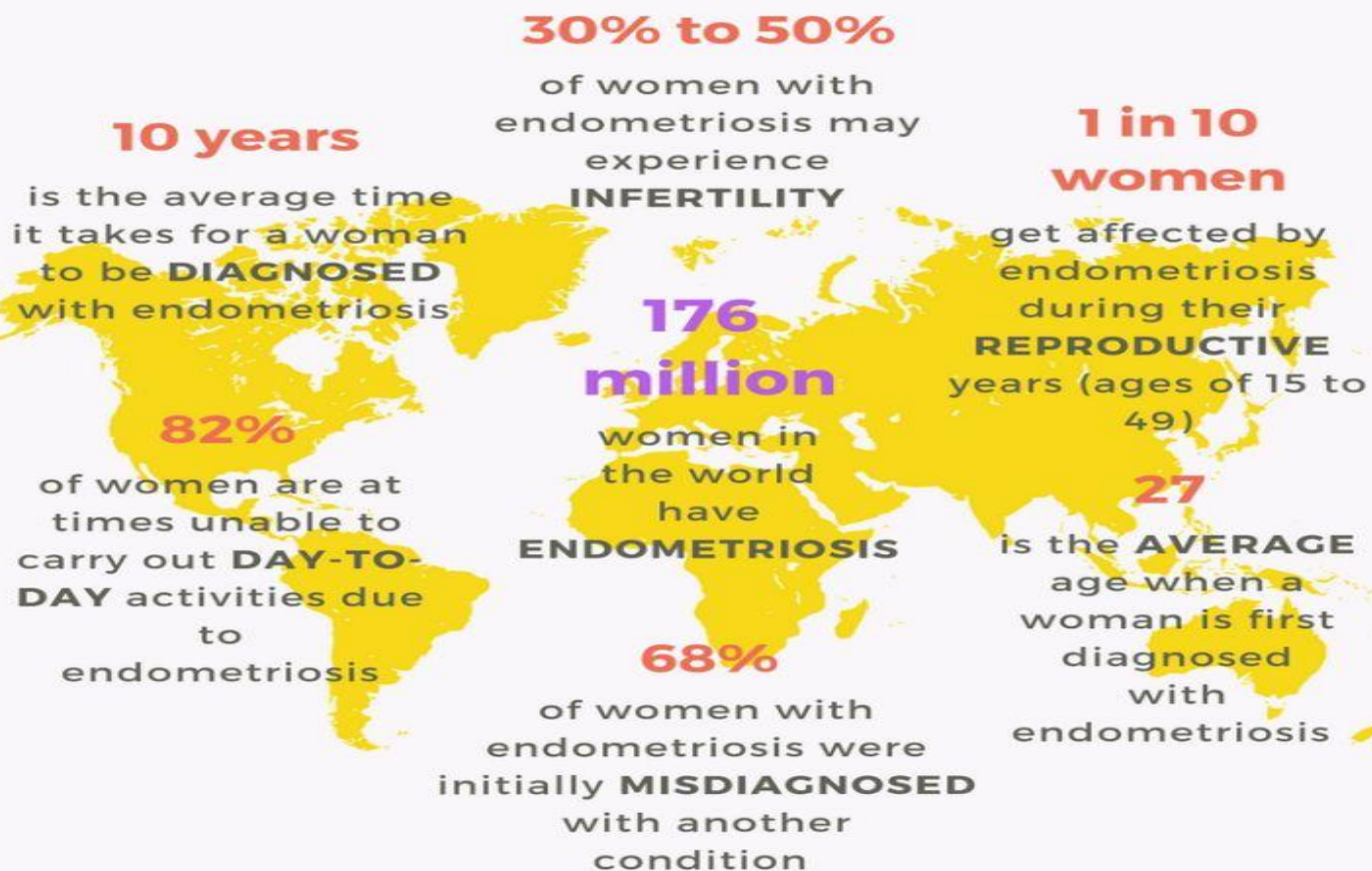
Jestem po 40 i mam dość

- ▶ **Dziękuję Panie Doktorze byłam operowana w Londynie i czuję się świetnie**
- ▶ **Zapłaciłam co prawda 15 000 funtów za operację, ale było warto**
- ▶ **Panie Doktorze, a dlaczego Wy w Polsce nie możecie mi pomóc**
  - ▶ **Nie mamy sprzętu**
  - ▶ **Nie mamy czasu**
  - ▶ **Szpitali na to nie stać**
  - ▶ **Rzadko podejmujemy próby przeprowadzania takich operacji, więc nie potrafimy**

A dlaczego to wszystko mnie spotkało ciągle boli mnie brzuch, nie mam dzieci, przeszłam wiele operacji

- ▶ Jak miała Pani 15 lat miesiączki stały się bolesne, brała Pani leki p-bólowe bez szczególnej diagnostyki
- ▶ Jak miała Pani 22 lata rozpoznano u Pani torbiel jajnika średnicy 3cm, miała Pani operację – rozszano chorobę, zmniejszono rezerwę jajnikową jajnika
- ▶ W wieku 30 lat pojawiła się kolejna torbiel, tym razem większa w obu jajnikach, kolejna operacja, tym razem laparoskopowa, usunięcie torbieli
- ▶ W wieku 32 lat postanowiła Pani zająć w ciążę, 2 lata starań, diagnostyka, medycyna naturalna, inseminacje wreszcie laparoscopia diagnostyczna i kwalifikacja do in vitro
- ▶ 35-36 rok życia 4 próby zapłodnienia pozaustrojowego, trudna stymulacja, niskie AMH – efektu brak
- ▶ 40 rok życia – kolejna torbiel w jajniku, bóle, kolejna laparoscopia, powikłania, krwawienie, zrosty, operacja klasyczna
- ▶ 42 rok życia – kolejna operacja – już nic nie potrafimy Pani pomóc

Endometriosis Around the World

JUNOMEDICAL

Sources:

<http://endometriosisworld.weebly.com/world-statistics.html>
<http://endometriosis.org/resources/articles/facts-about-endometriosis/>

Leczenie

- ▶ Dwuskładnikowa tabletkowa antykoncepcyjna
- ▶ Progestageny
- ▶ LNG-IUS
- ▶ Etonogestrel (Implanon)
- ▶ Agoniści GnRh
- ▶ Inhibitory aromatazy
- ▶ Selektywne modulatory receptora estrogenowego SERM
- ▶ Selektywne modulatory receptora progesteronowego PRMS
- ▶ Niesteroidowe leki przeciwzapalne

Leczenie chirurgiczne - LAPAROSKOPIA

▶ Zachowawcze

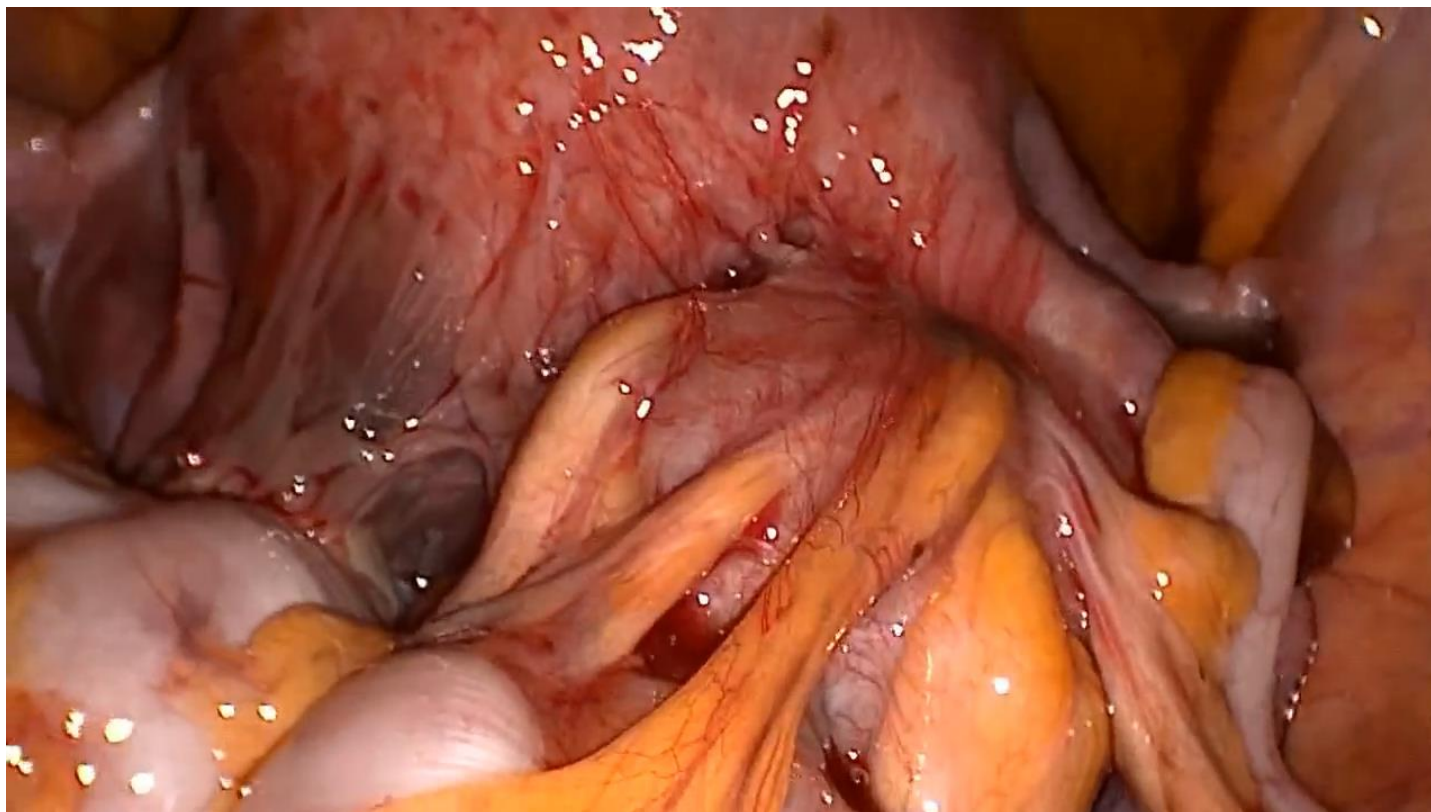
- ▶ Usuwanie torbieli jajnika – waporyzacja laserowa, waporyzacja nożem plazmowym, wycięcie – zakaz koagulacji jajników
- ▶ Usuwanie ognisk endometriozy powierzchniowej – do 5mm – laser, nóż plazmowy, diatermia argonowa
- ▶ Usunięcie zrostów, mobilizacja odbytnicy, esicy, moczowodów, więzadeł macicy

▶ Radykalne

- ▶ Usunięcie macicy z przydatkami, usunięcie zrostów, mobilizacja odbytnicy, shaving odbytnicy, mobilizacja moczowodów, więzadeł macicy, usunięcie fragmentu pęcherza moczowego, usunięcie częściowe odbytnicy

LAPAROSKOPIA W ENDOMETRIOZIE

- ▶ Ginekolog, urolog, chirurg doświadczeni w procedurach laparoskopowych
  - ▶ Czas trwania operacji 4- 6 godzin
  - ▶ Średnia cena noża plazmowego 500 000
  - ▶ Średniej klasy laparoskop 500 000
  - ▶ Średnia cena materiałów jednorazowych używanych do pojedynczej operacji ginekologicznej w endometriozie 5500PLN
- ▶ Wycena NFZ – ok. 3500 – 4000PLN**

Take home message

- ▶ Nie ignoruj dolegliwości pod postacią bolesnego miesiączkowania u nastolatki
- ▶ Skonsultuj decyzję dotyczącą leczenia operacyjnego torbieli jajnika
- ▶ Sprawdź czy przyczyną problemów z zajściem w ciążę nie jest endometrioza
- ▶ Nie zgadzaj się na przewlekłe dolegliwości, zawsze dociekaj przyczyny
- ▶ Bóle kręgosłupa, problemy urologiczne, zaparcia, biegunki mogą być związane z endometriozą
- ▶ Zrób wszystko aby od skrócić czas od objawów do rozpoznania endometriozy
- ▶ Warto podjąć leczenie radykalne endometriozy nawet w młodym wieku

Dziękuję za uwagę